

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Автомобільний факультет

Кафедра автомобілів ім. А.Б. Гредескула

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА**

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ГАЛЬМУВАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ
КАТЕГОРІЇ N2 ІЗ СИСТЕМОЮ АКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

Завідувач кафедри д-р. техн. наук, проф.

Нормоконтролер канд. техн. наук, доц.

Керівник канд. техн. наук

Студент гр. АА-61

В.І. Клименко

М.П. Холодов

Є.Ю. Дон

С.Є. Даниленко

Харків – 2024

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет _____ автомобільний _____
Кафедра _____ автомобілів _____
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр _____
Галузь знань _____
Спеціальність 133 Галузеве машинобудування _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри автомобілів,
проф. Клименко В.І.**

“ 10 ” 10 2024 рік

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА СТУДЕНТУ**

Даниленко Сергій Євгенович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту: ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ГАЛЬМУВАННЯ
ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ КАТЕГОРІЇ N2 ІЗ СИСТЕМОЮ АКТИВНОЇ
БЕЗПЕКИ

керівник проекту Дон Є. Ю. канд. техн. наук.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора ХНАДУ від 10 жовтня 2024 року № 136

2. Строк подання студентом проекту 17.12.2023 року

3. Вихідні дані до проекту: -

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Вступ. 1. Сучасні гальмівні системи транспортних засобів категорії N2; 2. Теоретичне дослідження гальмівного керування колісних машин; 3. Система активної безпеки для вантажних автомобілів категорії N2; 4. Розробка електронної системи динамічної стабілізації; Висновки; Перелік посилань.

5. Перелік графічного матеріалу: -

6. Консультанти розділів проекту

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
-	-	-	-
-	-	-	-

7. Дата видачі завдання: 10.10.2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	Вступ. Сучасні гальмівні системи транспортних засобів категорії N2	12.10.2024-17.10.2024	виконано
2	Теоретичне дослідження гальмівного керування колісних машин	20.10.2024-24.10.2024	виконано
3	Система активної безпеки для вантажних автомобілів категорії N2	26.10.2024-28.10.2024	виконано
4	Розробка електронної системи динамічної стабілізації	03.11.2024-15.11.2024	виконано
5	Висновки	15.11.2024-27.11.2024	виконано
6	Оформлення пояснювальної записки	03.12.2024-10.12.2024	виконано
7	Підготовка матеріалів до захисту	08.12.2024-15.12.2024	виконано

Студент

(підпис)

Даниленко С.Є.
(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Дон Є.Ю.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра містить: 72 с., рис.35, 15 джерел.

ГАЛЬМУВАННЯ, АБС, АКТИВНА БЕЗПЕКА, СХЕМА КЕРУВАННЯ СИСТЕМОЮ ГАЛЬМУВАННЯ, ПНЕВМАТИЧНИЙ ПРИВІД ПРИВІД.

Об'єкт дослідження – гальмівна система транспортного засобу категорії N2 із системою активної безпеки.

Мета роботи – аналіз процесу гальмування транспортного засобу категорії N2.

Методи дослідження – аналітичні, емпіричні та теоретичні методи.

Гальмівна система вантажного автомобіля – ключовий вузол, що відрізняється великою кількістю елементів, збільшеними розмірами та масою, а також вищими вимогами до надійності. Сучасні вантажівки комплектуються гальмами з пневмоприводом, що працюють на принципі стисненого повітря та підтримують необхідний тиск у системі. До гальм вантажних автомобілів та причепів висувається низка міжнародних вимог, при цьому вони повинні відповідати галузевим стандартам у сфері їх випробування – RREG 71/320 ЕЕС, ECE R13. Основне завдання гальм машини, гальмівної системи – уповільнення руху машини та повна його зупинка. Керується через педаль у салоні, натискаючи на яку з різним зусиллям, водій регулює динаміку гальмування. Один із ключових елементів конструкції кожного вантажного автомобіля – гальмівна система. У сучасній великотоннажній вантажівці або тягачі до неї входить комплекс елементів, що відрізняються розмірами, масою, складністю виконання. Основа гальмівної системи – пневматичний привід, що підтримує певний робочий тиск у магістралях, та функціонує на стислому повітрі.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1. Сучасні гальмівні системи транспортних засобів категорії N2.....	7
1.1 Гальмівний привод.....	9
1.2 Гальмівні системи з електронним управлінням EBS.....	13
1.3 Основні компоненти гальмівної системи EBS.....	20
1.4 Електронна система управління стійкістю ESC	24
1.5 Антиблокувальні системи	26
1.6 Система екстреного гальмування	32
2. Теоретичне дослідження гальмівного керування колісних машин	33
2.1 Аналіз впливу зміни вертикальних реакцій на об'єкті «Колесо-дорога» при антиблокувальному регулюванні	35
2.2 Визначення оптимального гальмівного керування для плоскої моделі автомобіля	41
3. Система активної безпеки для вантажних автомобілів категорії N2.....	43
3.1 Класифікація систем ESP	45
3.2 Преваги і недоліки системи ESP.....	47
3.3 Принцип роботи системи ESP.....	48
3.4 Сучасні типи електронної програми стабільності	51
4. Розробка електронної системи динамічної стабілізації	59
Висновки	69
Перелік посилань.....	70

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Єдині технічні приписи щодо офіційного затвердження дорожніх транспортних засобів категорії М, N, і О стосовно гальмування: ДСТУ UN/ECE R 13-09-2004 (Правила ЕЕК ООН № 13-09:2000, IDT). – [Чинний від 2007-01-04].-К.: Держстандарт України, 2004. – 258. – (Національний стандарт України).

2. Правила №13 ЕЕК ООН. Єдині приписи, що стосуються офіційного затвердження транспортних засобів категорій М, N та Про щодо гальмування. - Додаток 10.

3. ДСТУ 3649:2010. Колісні транспортні засоби. Вимоги до безпеки технічного стану та методи контролю. Введить. 01.07.11. – К.: Держстандарт України, 2011. – 56 с.

4. Mercedes-Benz Actros traktörlerinin model yelpazesi, yüksek bir güvenilirlik düzeyine sahiptir. Mercedes-Benz Actros. <https://nashipoezda/tr/logging/modelnyi-ryad-tyagachei-mercedes-benz-actros-nadezhnost-vysokogo-urovnya.html> (дата звернення 12.10.24).

5. Bosch, R. Kraftfahrtechnisches Taschenbuch / R. Bosch, K. Reif, K.- H. Dietsche. — 27. Auflage. — Wiesbaden: Vieweg+Teubner, 2011. — 1267 s.

6. Рижих Л. О. Контроль вихідних параметрів пневматичного гальмівного керування в експлуатації / Л. О. Рижих, С. Й. Ломака, Є. Ю. Дон // Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Харків : ХНАДУ, 2016. – Вип. 75. – С. 145–150.

7. Дон Є.Ю. Теоретичні дослідження впливу зміни тиску в електропневматичному гальмівному приводі на динаміку руху коліс КТЗ / Є.Ю. Дон // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Динаміка і міцність машин. – Х.: НТУ«ХПІ», 2017. – Вип. 39 (1261). – С. 14-18.

8. Леонтьєв Д. М. Обґрунтування раціонального закону зміни тиску в електропневматичному гальмовому приводі під час екстреного гальмування /

Д. М. Леонт'єв, Є. Ю. Дон // Вісник ХНАДУ. – Х.: ХНАДУ, 2019. – Вип. 84. – С. 21–30.

9. Leontiev D., Klimenko V., Mykhalevych M., Don Y., Frolov A. (2020) Simulation of Working Process of the Electronic Brake System of the Heavy Vehicle. In: Palagin A., Anisimov A., Morozov A., Shkarlet S. (eds) Mathematical Modeling and Simulation of Systems. MODS 2019. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 1019. Springer, Cham, pp 50-61. (First Online: 18 July 2019) https://doi.org/10.1007/978-3-030-25741-5_6

10. Ryjikh L. Analysis and selection of principles of electropneumatic modulator control of vehicle braking system / L. Ryjikh, D. Leontiev, E. Don // Innovative Processes and Technologies. Ways of Their Implementation in Automobile, Road-Building, Transport, Nature Protection and Educational Fields: Collection of scientific works (in foreign languages) / – Харківський національний автомобільно-дорожній університет: збірник матеріалів конференції. – Харків: ХНАДУ, 2013. – С. 282 – 286

11. Рижих Л.О. Про вибір принципу керування пропорційними модулятором електронно–пневматичної гальмової системи автотранспортного засобу / Л.О. Рижих, Д.М. Леонт'єв, Є.Ю. Дон // Новітні технології розвитку конструкції, виробництва, експлуатації та експертизи автомобіля: Збірник тез / Харківський національний автомобільно-дорожній університет. – Харків: ХНАДУ, 2014. – С. 53 – 54.

12. Рижих Л.О. Аналіз динаміки гальмування автотранспортних засобів з електронно-пневматичною гальмівною системою / Л.О. Рижих, Є.Ю. Дон // Новітні технології в автомобілебудівництві та транспорті: Наукові праці міжнародної науково-практичної конференції / Харківський національний автомобільно-дорожній університет. – Харків: ХНАДУ, 2015. – С. 49 – 50.

13. Simulation of working process of the electronic brake system of the heavy vehicle / D. Leontiev, V. Klimenko, M. Mykhalevych, Y. Don, A. Frolov // Математичне та імітаційне моделювання систем. МОДС 2019: тези доповідей Чотирнадцятої

міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 24 - 26 червня 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. академія наук України, Академія технологічних наук України, Інженерна академія України та ін. - Чернігів : ЧНТУ, 2019. – С. 76 - 79.

14. А.с. 24904 Україна, Департамент авторського права в Україні. Комп'ютерна програма “Програма обробки показників вихідних параметрів гальмування транспортних засобів” / Є.Ю. Дон, Д.Н. Леонтєв, О.О. Журавський (Україна). – Опубл. 07.07.16.